

HISTORIE MET EEN KNIPOOG!

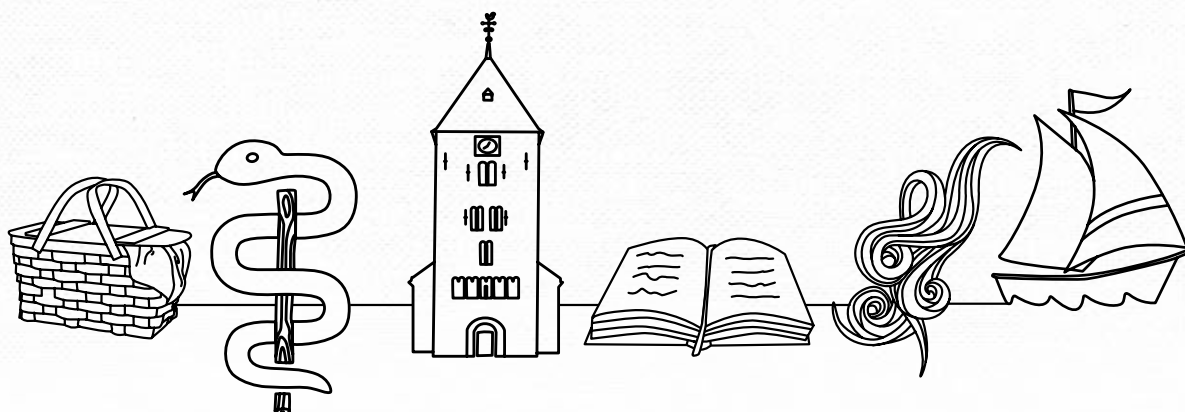
Projectplan

Culturele gemeente Tynaarlo 2017/2018

Regeling 'Culturele gemeente van Drenthe'

Steller: gemeente Tynaarlo

Contactpersoon: Annemarie van der Molen

INLEIDING

Gemeente Tynaarlo is cultuurgemeente van 2017/2018. Dit is het doel wat de gemeente Tynaarlo voor ogen heeft. Met dit projectplan hopen u we ervan te overtuigen dat Tynaarlo dé aangewezen gemeente is om de titel van Culturele gemeente in 2017/2018 te dragen!

Kunst en cultuur hebben een stimulerende en verbindende functie. Het levert een bijdrage aan de vitaliteit en de leefbaarheid. De gemeente Tynaarlo wil om deze redenen kunst en cultuur bereikbaar en aantrekkelijk houden. Voor volwassenen, jongeren en kinderen vinden wij het van groot belang dat zij in aanraking komen met creatieve en innovatieve kunstvormen.

Om binnen ons eigen cultuurbeleid een professionaliseringsslag te maken, willen we amateurs en professionals in het culturele veld bij elkaar brengen en laten samenwerken. Op deze manier leggen we een goede basis voor de culturele toekomst. Verenigingen e.d. gaan zelf activiteiten en evenementen organiseren onder begeleiding van professionals. Dit maakt $1+1=3$. Het gehele proces wordt begeleid vanuit de gemeente.

Alhoewel kunst en cultuur de laatste jaren ook in onze gemeente te maken heeft gehad met aanzienlijke bezuinigingen, is er dankzij de veerkracht en inventiviteit van het culturele veld in Tynaarlo nog steeds sprake van een rijk cultureel aanbod. Wij geloven daarom sterk in de eigen kracht van dit veld. Door het culturele veld een podium te geven waar het zich kan presenteren en amateurs met professionals te laten samenwerken, ontstaat er een duurzame (commerciële) impuls waar het nog jaren van kan gaan profiteren.

Tynaarlo als culturele gemeente 2017/2018 is een mooi vervolg op de eerste internationale kunstmanifestatie in 2016, waarin Tynaarlo een prominente rol heeft. We kunnen de creaties die in 2016 zijn ontwikkeld opnieuw gebruiken in 2017. Het thema van de manifestatie is In-toNature. En wat is er mooier dan in 2017/2018 onze rijke cultuurhistorie te laten zien in het decor van de prachtige natuur waar de kunstmanifestatie al aan refereert. In dit jaar viert het beeld Berend Botje bovendien zijn vijftigste verjaardag in Zuidlaren en is het 120 jaar geleden dat het Meisje van Yde werd opgegraven. Deze historische figuren zouden de beoogde gastheer en -vrouw van het culturele jaar in Tynaarlo kunnen worden. Kortom, voor ons is 2017/2018 hét jaar om culturele gemeente van Drenthe te worden.

Tynaarlo doet daarom graag een beroep op de regeling 'Culturele gemeente van Drenthe'. Dit projectplan stelt de kaders voor het nog op te stellen inhoudelijke programma + begroting, organisatieplan + begroting en het communicatieplan + begroting. Het inhoudelijke programma plus de plannen worden na instemming uiterlijk 31 januari 2016 aangeleverd. Wij zijn ervan overtuigd dat we met ons culturele aanbod de culturele infrastructuur verder versterken, het culturele aanbod toekomst-proof kunnen gaan maken en dat inwoners en bezoekers hun hart kunnen ophalen aan diverse innovatieve vormen van kunst en cultuur. Niet alleen in 2017/2018, maar ook jaren erna.

2. HISTORIE MET EEN KNIPOOG

2. Historie met een knipoog

In het culturele jaar willen we bezoekers kennis laten maken met de historische plekken in Tynaarlo. Elke plek heeft zijn eigen verhaal! We willen deze verhalen op een dusdanige manier vertellen dat het beklijft, dat het bij de bezoeker een positieve indruk achterlaat en dat de verhalen worden doorverteld. Mythes en sages worden weer tot leven gebracht! De historische verhalen worden gebracht met een knipoog en een lach. Dit doen we door feiten en fictie te combineren en onderling met elkaar te verweven. Denk aan een achtergrond verhaal over waar Berend Botje is gebleven en welke route hij heeft gevolgd. Is het echt waar dat inwoners van Yde een aantal tanden van 'Het Meisje van Yde' hebben ontvreemd en zouden deze dan nog bestaan? Wat is er waar van de 'urban legend' dat er kinderlijkjes, vastgebonden aan elkaar, zouden zijn gevonden bij de kerk in Vries? En hoe zit het nu precies met de spookkamer in het Huis te Bunne? Deze verhalen worden uitgediept (lichtelijk aangedikt), en verteld aan de hand van hedendaagse technieken.

Bezoekers kunnen hun hart ophalen aan meerdere kunstvormen die vanuit de cross-overgedachte zijn gelanceerd. Zo kan theater worden gecombineerd met eten, media met fictie, muziek/dans met kinderen, voorstellingen met digitale technologie en zo zijn er nog vele crossovers te bedenken (zie fig. 1). Bestaande activiteiten worden zoveel mogelijk bij het inhoudelijke programma betrokken. We willen graag dat de culturele vorm de bezoeker raakt en inspireert, en wellicht aanzet tot de invulling van eigen creatieve ideeën. De daadwerkelijke invulling en de te in te zetten kunstvormen bedenken we samen met het culturele veld, de lokale ondernemers, verenigingen,

inwoners e.d. Ofwel, de ideeën komen van onderop. Professionals zullen amateurs begeleiden bij de organisatie van hun culturele activiteiten en evenementen. Hierdoor wordt er een professionaliseringslag gemaakt en het culturele jaar toekomstproof ingevuld. Maar verenigingen e.d. zullen op nog meer manieren gaan profiteren van de begeleiding door professionals. Ook hun eigen programmering zal een boost krijgen door de nieuwe kennis die ze hebben opgedaan en door de uitbreiding van hun bestaande netwerk (1+1 = 3). Het thema "Historie met een knipoog" kan elke keer op een andere manier worden ingevuld. Het nodigt uit een ieders fantasie te gebruiken en wekt bovendien creativiteit op. Om deze reden kan dit thema nog jaren mee!

Bovendien wordt de onderlinge binding binnen de gemeenschap versterkt. Mensen leren elkaar beter kennen door samen te werken en te creëren en dit vergroot de leefbaarheid binnen de dorpen.

Kortom: bezoekers en inwoners moeten ook in de jaren na 2017/2018 blijvend kunnen genieten van de ontwikkelde activiteiten. Het is daarom van belang dat er draagvlak is voor het culturele jaar. Dit kan alleen door onderlinge binding en goede samenwerking tussen partijen (professionals en amateurs). Maar voorop staat dat de deelnemers er plezier aan beleven!

2.1 Zeven kernpunten/activiteiten

Om het behapbaar te houden, kiezen we in eerste instantie voor de uitwerking van zeven cultuurhistorische kernpunten binnen de gemeente. Als er straks een professionele basis ligt in 2017/2018, dan zouden we verder kunnen groeien naar meerdere culturele kernpunten. We hebben het in dit plan over de dorpen Bunne, Eelde, Zuidlaren, Vries

Figuur 1, Cross-overgedachte

Discipline	In combinatie met (cross-over)	Discipline
Theater		(Digitale) technologie
Muziek		Eten
Dans		Kinderen
Verhalen (fictie en non-fictie)		(Social) media
Beeldend		Bedrijvigheid / horeca

2. HISTORIE MET EEN KNIPOOG

en Yde en dan wel over de volgende cultuurhistorische plekken die we opnieuw gaan beleven op een originele, creatieve en inventieve 21-eeuwse wijze. Dit vanuit de gedachte: historie met een knipoog!

1. Waterburcht Eelde, landgoederengordel
2. Dennenoord, Zuidlaren
3. Hervormde kerk Vries
4. Berend Botje Zuidlaren
5. Meisje van Yde
6. Rijksluchtvaartschool Eelde
7. Ridderorde Bunne

Tijdens een brainstormsessie met het culturele veld zijn deze zeven kernpunten tot stand gekomen. Ze zijn van onschatbare waarde voor de provincie Drenthe en we zijn zeer trots dat ze binnen de gemeente Tynaarlo te vinden zijn. Ieder historisch verhaal leent zich uitstekend voor een eigenwijze en eigentijdse vertaling.

Verder zijn de kernpunten zo veel mogelijk verspreid over de gemeente Tynaarlo, zodat iedereen ook 'dichtbij huis' kan proeven van Tynaarlo als cultuurgemeente 2017/2018.

In de bijlage vindt u voorbeelden die we hebben uitgewerkt voor een ieder van de kernpunten. U leert bovendien het achterliggende historische verhaal kennen per historisch kernpunt. Deze voorbeelden zijn voornamelijk ter illustratie om te laten zien dat er op deze plekken geweldige activiteiten georganiseerd kunnen worden. Wij willen juist samen met de inwoners tot de daadwerkelijke ideeën en uitwerking komen.

2.2 Op te leveren resultaten

Tijdens de brainstormsessie samen met het culturele veld zijn meerdere op te leveren resultaten geformuleerd. Op hoofdlijnen hebben de resultaten te maken met onderling verbinden, het creëren van optimaal draagvlak en een goede professionele basis leggen voor de culturele toekomst van Tynaarlo. We hebben in de brainstormsessie meerdere vertrekpunten in acht genomen:

- *het cultuurbeleid 2013-2016 'Oude wereld, nieuwe mindset'*
- *het collegeprogramma 2014-2018 van de gemeente Tynaarlo*
- *IntoNature in 2016*

- *het 120-jarig bestaan van het meisje van Yde in 2017*
- *het 50-jarig bestaan van het beeld Berend Botje in 2017*

Op te leveren resultaten

1. Er is een betere onderlinge verbinding ontstaan van bestaande en nieuwe activiteiten doordat partijen samenwerken. Ofwel de culturele infrastructuur is versterkt
2. Er is aandacht voor duurzaamheid en innovatie waarmee we aansluiten bij actuele onderwerpen van het hier en nu
3. De samenwerking tussen recreatie/toerisme en het culturele veld is versterkt.
4. Organisaties, vrijwilligers en inwoners zijn bij de start, ontwikkeling en borging van de ideeën binnen het inhoudelijke programma en het organisatieplan betrokken (bottom-up)
5. Organisaties en vrijwilligers voelen zich medeverantwoordelijk voor het inhoudelijke programma en de organisatie hiervan en voelen zich betrokken bij 'Tynaarlo cultuurgemeente 2017/2018'
6. Er is zoveel mogelijk aangehaakt bij bestaande culturele activiteiten en evenementen. Hiermee leggen we een goede basis voor daaropvolgende jaren
7. Er is aandacht voor cultuureducatie
8. Tynaarlo is het cultureel hart van de provincie Drenthe in 2017/2018
9. Onderdelen die zijn gebruikt tijdens de kunstmanifestatie IntoNature 2016 zien we terug in het culturele jaar waarmee we de verbinding maken tussen cultuur en natuur
10. Professionals en amateurs uit de gemeente en erbuiten worden benaderd voor de activiteiten en evenementen.
11. Verenigingen e.d. organiseren zelf activiteiten onder begeleiding van professionals.
12. De uitvoering heeft een verfrissend karakter waarin we (met een culturele knipoog) verwijzen naar de 21ste eeuw, maar waarin de culturele schatten van Tynaarlo en de provincie hun waarde houden
13. Bezoekers zijn onder de indruk van de culturele schatten die de gemeente Tynaarlo biedt en de manieren waarop deze worden gepresenteerd
14. Er ligt een uitstekend communicatie/pr-plan waarin we inwoners en potentiële bezoekers meenemen in het verhaal van Tynaarlo, Drenthe

VOORBEELDEN

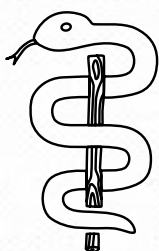
De beknopte uitwerking per kernpunt dient als voorbeeld om een beeld te geven van de mogelijke activiteiten. Het is de bedoeling dat ideeën juist vanuit de samenleving komen, maar we kunnen hier wel bij helpen. De onderdelen die tijdens IntoNature2016 zijn gebruikt, kunnen we opnieuw gebruiken in 2017/2018. Over het algemeen geldt voor alle 7 kernpunten: het historische verhaal wordt verteld met een knipoog!

Zoals eerder genoemd, richten we ons in het inhoudelijke programma op de 7 kernpunten/activiteiten:

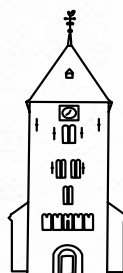
1. WATERBURCHT EELDE & LANDGOEDERENGORDEL

(theater en digitale techniek)

2. DENNENOORD ZUIDLAREN

(theater en eten)

3. HERVORMDE KERK VRIES

(amateur-) muziek)

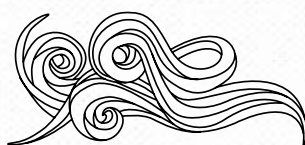
4. RIDDERORDE BUNNE

(Verhalen fictie/non-fictie/
techniek)(amateur-) muziek)

5. BEREND BOTJE ZUIDLAREN

(kinderactiviteiten)

6. MEISJE VAN YDE

(verhalen fictie / non-fictie)
(amateur-) muziek)

7. RIJKSLUCHTVAART-SCHOOL EELDE

(technologie / maken)

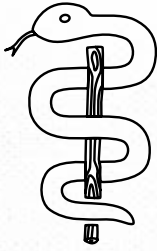

I. WATERBURCHT EELDE & LANDGOEDERENGORDEL

Er wordt nieuw leven geblazen in de waterburcht in Eelde en de landgoederengordel. De waterburcht stamt uit de 17e eeuw en bestaat uit restanten van een middeleeuws, door grachten omgeven mottekasteel en een havezate. De archeologische overblijfselen zijn gerestaureerd en geconsolideerd. Voor dit kernpunt geldt dat er verbinding wordt gezocht met de havezathe in Zuidlaren, Laarwoud. We zouden graag tussen de toneel- en muziekverenigingen binnen de kernpunten een onderlinge verbinding creëren. Op beide locaties kunnen we een voorstelling organiseren. Het onderwerp is de lokale geschiedenis. We willen middels het gebruik van licht, digitale technieken en grote kunstobjecten laten zien hoe de locaties er vroeger uit hebben gezien, zodat je in het hier en nu 'toen' kan beleven. Denk aan het gebruik van fotomateriaal, projecties op het water, landart (bijv. een toren gemaakt van bomen).

Bij de waterburcht zouden we een plek kunnen creëren voor toeristen in samenwerking met de lokale ondernemer. Er is al eens gesproken over het starten van een kinderboerderij waarbij verschillende activiteiten worden georganiseerd. In het culturele jaar kunnen we dit idee ondersteunen door picknickplaatsjes te creëren met kunstzinnige bankjes. Ook gaan we ons richten op virtual reality waarmee je kunt zien wat er zich vroeger allemaal afspeelde bij de waterburcht. Hier passen we 21-eeuwse technologie op toe. De plek moet aantrekkelijk zijn voor jong en oud. We denken aan het integreren van een spelelement en het organiseren van een ridderevenement.

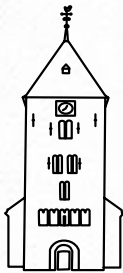

2. DENNENOORD ZUIDLAREN

(theater en eten)

Dennenoord werd op het eind van de 19e eeuw aangelegd ten behoeve van de Vereniging tot Christelijke Verzorging van Krankzinnigen en Zenuwlijders in Nederland. De vereniging kocht een dennenbos bij Zuidlaren en opende daar in 1895 een eerste gesticht. In het gesticht werden patiënten verpleegd die gedwongen waren opgenomen. Het complex vormt een klein dorp met verschillende brinkjes en veel groen. Dennenoord is een van rijkswegen beschermd dorpsgezicht.

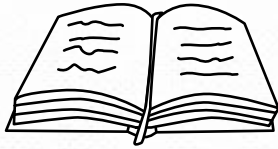
Een idee is om op het terrein van Dennenoord meerdere disciplines te combineren. Het terrein kent een mooi theater, De Kimme, waar ruimte is voor een binnenprogramma. Maar ook de Ontmoetingskerk, waar concerten kunnen worden gegeven. Er zou een voorstelling kunnen worden ontwikkeld die iets verteld over de geschiedenis van Dennenoord.

3. HERVORMDE KERK VRIES

In de Hervormde Kerk worden momenteel klassieke concerten geprogrammeerd. We zouden dit kunnen gaan verbreden met een sing- en songwritercontest en pop/jazzconcerten. We zoeken samenwerking met bandjes uit de regio, maar ook met professionele zangers/zangeressen. Verder wordt gedacht aan dichters die hun voordracht kunnen doen en dansers en verhalenvertellers die hierbij kunnen aanhaken. Inwoners vanuit de gemeente worden gevraagd om deel te nemen aan de 'open podium-dagen'. Deze vinden meerdere keren per jaar plaats.

4. RIDDERORDE BUNNE

In Bunne stond 1 van de 3 Drentse kloosters, namelijk de Commanderie van de Duitse Orde, ook het Duitse Huis der Heilige Maria te Bunne genoemd. De commanderie is vermoedelijk ontstaan op het grondbezit van Ludolf van Bunne, die eind 13e eeuw tot de Duitse orde toetrad. De Duitse orde was een ridderorde, ten tijde van de kruistochten in het Heilige Land gesticht. De commanderie te Bunne kende geen kloostergemeenschap en werd vanuit Utrecht bevolkt. De commanderie moest de eigendommen van de orde in het noorden beheren; de inkomsten dienden voor de ridderbroeders en hun expedities. Vanaf 1560 werd de Commanderie het 'Huis te Bunne' genoemd. Er doen verschillende verhalen de ronde over Huis te Bunne. Zo zou zich onder de gedempte gracht nog steeds een "Ioden schip" bevinden, dat in de middeleeuwen als windwijzer op de burcht

moet hebben gestaan. Op 28 april 1646 zou in het Huis te Bunne een zekere Hendrick Huysinge uit Bonnen bij Gieten zijn beroofd en vermoord. Zijn bloed was tegen de muur gespat en wilde niet verdwijnen, zelfs als men een nieuwe laag kalk aanbracht. Daarom durfde later niemand meer in deze spookkamer te slapen. In het culturele jaar zouden we deze mysterieuze verhalen een podium kunnen geven door ze 'tot leven te wekken' middels digitale technologie en een voorstelling. We willen de (social) media en inwoners actief betrekken bij het verder invullen van de bestaande verhalen. Voorbeeld: er wordt een moorddiner bedacht waar mensen aan mee kunnen doen. Tijdens dit moorddiner maken mensen het verhaal 'levensecht' mee en zijn ze zelf onderdeel van de voorstelling. Ondertussen leren ze over de historie van hun eigen dorp (omgeving).

5. BEREND BOTJE ZUIDLAREN

Het beeld Berend Botje uit Zuidlaren bestaat in 2017 50 jaar en een idee is dat Berend Botje daarom alle inwoners (en bezoekers) uitnodigt voor een feestje! Berend Botje is samen met het Meisje van Yde de beoogde gastheer en gastvrouw van het culturele jaar. Berend Botje organiseert allerlei activiteiten. Er worden speciale Berend Botje routes uitgezet. Een fietsroute (aanhakend bij bestaande routes), een vaarroute en een ruiterroute. Hier zien we bijvoorbeeld de onderdelen van de kunstmanifestatie IntoNature 2016 duidelijk terug. Langs de routes kunnen allerlei culturele activiteiten worden georganiseerd door de lokale ondernemers en culturele instellingen.

Een idee zou bovendien kunnen zijn om een speurtocht te organiseren met een educatief karakter voor kinderen, een liedjesfestival en een gedichtenfestival waarvoor inwoners inzendingen kunnen doen. Ook kunnen de kleintjes onder ons meedoen met bijv. een kleurenwedstrijd. Verder worden er arrangementen georganiseerd met de lokale ondernemers.

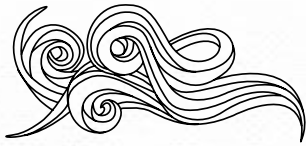

Berend Botje is cultureel erfgoed en we willen het verhaal graag levend houden. We zouden her en der in Zuidlaren menselijke standbeelden kunnen plaatsen in de vorm van Berend Botje.

En wat te denken van een open lucht bioscoop georganiseerd met 'bootjes' als zitplek. Scouting Zuidlaren kunnen we vragen om de bootjes te maken.

Uiteraard kunnen inwoners Berend Botje feliciteren. Dat kunnen ze doen door een poster op hun raam te plakken. Uiteindelijk zal Berend Botje zelf het dorp ingaan en drie adressen uitkiezen die gratis kaarten winnen voor alle culturele evenementen binnen de gemeente Tynaarlo.

6. MEISJE VAN YDE

Het meisje van Yde is een op 12 mei 1897 bij Yde gevonden veenlijk. In het jaar 2017 is 120 jaar geleden dat ze is gevonden. Nog een reden waarom de gemeente Tynaarlo zich juist dit jaar culturele gemeente wil gaan noemen. Het veenlijk bevindt zich nu in het Drents Museum in Assen. Het veenlijk werd vooral bekend toen in 1994 een gezichtsreconstructie werd gemaakt en getoond.

Middels de 3d printtechniek en hologramtechniek van nu willen we het meisje van Yde symbolisch terugbrengen in Yde. Om het verhaal te vertellen, betrekken we er (landelijke) dichters

en verhalenvertellers bij. We willen bovendien een educatief karakter geven aan de kunstvorm, zodat kinderen leren van de geschiedenis van hun eigen dorp/gemeente. We vragen inwoners om verhalen in te zenden over de 'missende tanden'. Want wat zou er met haar zijn gebeurd 120 jaar geleden? In samenwerking met de Drentse archieven en het Drents Museum wordt uiteindelijk het echte verhaal verteld. Het Meisje van Yde is samen met Berend Botje de beoogde gastvrouw van het culturele jaar.

7. RIJKSLUCHTVAARTSCHOOL EELDE

Oud-wethouder en liefhebber van de vliegerij Hayo Hindriks is de geestelijk vader van het vliegveld in Eelde (1931). Destijds was het doel het realiseren van een vliegverbinding tussen Rotterdam, Amsterdam en Groningen. Op 16 augustus 1954 komt de Rijksluchtvaartschool uit Gilze-Rijen over naar Eelde. In de loop van de jaren 50 wordt onder andere een theorieschool, de voortgezette en eindvliegopleiding, alsmede alle andere takken van de dienst naar Eelde overgeplaatst. In 1957 wordt het gebouw officieel geopend door Prins Bernard. In 1991 werd de rijksluchtvaartschool geprivatiseerd en kwam het in handen van de KLM. Het pand staat sinds die tijd al jaren leeg maar kreeg in 2010 de status van Provinciaal monument. In 2014 heeft de provincie in samenwerking met de Hanzehogeschool besloten het gebouw weer nieuw leven in te blazen door er een broedplaats voor innovatieve projecten van te maken.

In 2016 is de Rijksluchtvaartschool een locatie voor beeldende kunst van het Drents Museum in Assen tijdens de kunstmanifestatie "Into Nature". Het publiek kan tijdens de manifestatie kennis maken met deze bijzondere plek. Om de verbinding tussen het Drents Museum te leggen en de Rijksluchtvaartschool wordt een kunstroute uitgezet. We gaan onderzoeken of we deze kunstroute ook tijdens het culturele jaar kunnen inzetten en onderhouden.

Verder zouden we graag in de Rijksluchtvaartschool in het culturele jaar een maakplek maken voor Makers. Luchtvaart is van oudsher een sector van innovatie en avontuur dat iedereen tot de verbeelding spreekt. Aansluitend op deze historische betekenis van deze plek gaan volwassenen en kinderen aan de slag met technologieën van de toekomst. Een plek waar jonge en oudere makers elkaar kunnen ontmoeten. Het wordt een mooie start-up plek.

Daarnaast is het de bedoeling om activiteiten te organiseren voor een brede doelgroep. Nieuwe technologieën zullen daar het thema zijn. Dit sluit ook weer goed aan bij de Rijksluchtvaartschool.

Namens de gemeente en het culturele veld: "Wij hopen u ervan te hebben overtuigd dat wij de aangewezen gemeente zijn om in 2017/2018 de titel 'Culturele gemeente van Drenthe' te dragen! Wij gaan er samen voor om een culturele basis te leggen voor de toekomst door deze eenmalige investering en alles eruit te halen wat erin zit!"